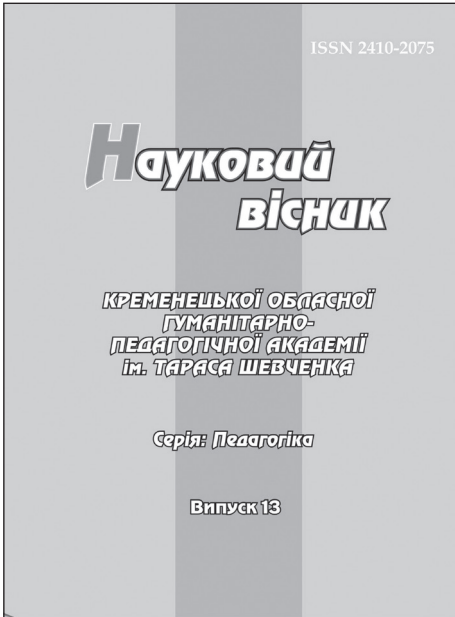

НАУКОВИЙ ВІСНИК – 2020

Видавничий центр нашої академії опублікував 13-ий випуск фахового видання «Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка». Серія: Педагогіка». Загальну редакцію випуску здійснила доктор педагогічних наук, проректор з наукової роботи, професор В. Є. Бенера. Науковий вісник внесений до Переліку наукових фахових видань України із педагогічних наук,

в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук. Окрім цього, він зареєстрований, реферується та індексується в наукометричних базах даних, пошукових системах та депозитаріях: Index Copernicus International, Google Scholar, ISSN International Centre. До складу редакційної колегії Випуску входять доктори педагогічних наук, професори В.Є. Бенера (головний редактор), Н.М. Дем'яненко (заступник головного редактора, НПУ імені М.П. Драгоманова), О.Н. Дем'янчук і М.С. Курач (Кременецька ОГПА ім. Тараса Шевченка), Т.О. Дороніна (Криворізький ДПУ), Н.А. Сейко (Житомирський ДУ імені Івана Франка), І.М. Цідило (Тернопільський НПУ імені Володимира Гнатюка), доктор наук, професор Анжей Шмит (Вармінсько-Мазурський університет в Ольштині, Республіка Польща). Випуск рекомендований до друку Вченою радою Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка.

У Віснику подано науковий добробок відомих українських і зарубіжних учених із проблем сучасної педагогіки, навчання та виховання дітей і молоді в умовах реалізації новітніх освітніх програм, особистісно-професійної позиції педагога у новій парадигмі виховання. Результати наукових досліджень різних напрямів педагогічної науки можуть бути використані науковцями, аспірантами, педагогами та студентами.

Видання розпочинається розділом «Історія педагогіки», де публікуються дослідження Н.М. Дем'яненко («Автономія університету як умова інтернаціоналізації вищої освіти: українські історичні практики і виклики сьогодення»), В.М. Мокляк («Організаційна й академічна автономія Харківського Імператорського університету. 1804–1835 рр.»), В.В. Павелко («Становлення й розвиток професійної освіти майбутніх учителів початкової школи»), Л.А. Семеновської («Концептуально-методологічні засади періодизації історико-педагогічного явища»).

В розділі «Вища школа» здійснено аналіз проблем «Студентоцентризм як системоутворювальний принцип підготовки майбутніх соціальних працівників у контексті сучасних освітніх викликів» (О.М. Галан), «Моделювання процесу професійного розвитку майбутнього вчителя трудового навчання та технологій у процесі самостійної роботи» (І.В. Цісарук), «Гуманізація та гуманітаризація освіти у контексті її демократизації» (І.М. Силадій).

«Теорія навчання і виховання» складає зміст третього розділу видання. Науковці нашої академії Н.В. Бабій, І.П. Саланда, В.Ю. Цісарук, Р.Т. Гарматюк публікують результати свого колективного дослідження «Формування міжпредметних зв'язків засобами інформаційно-комунікативних технологій у процесі підготовки майбутніх педагогів професійного навчання». А.М.Бойко аналізує «Упровадження педагогічної теорії у масову шкільну практику», а tandem науковців Н.М. Горобаха і Т.О. Павлюк – «Формування екологічної компетенції учнів із порушеннями мовлення на уроках математики».

Розділ «За рубежом» включає дослідження «Зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх учителів» (автори – Н.П.Онищенко і О.Р.Лиховид) і «Реалізація рефлексивної моделі практики освіти у сучасній фінській школі» (автор – К.Є.Ступак).

Розділ «Історія педагогіки» відкриває стаття професора НПУ імені М.П. Драгоманова Наталії Дем'яненко «Автономія університету як умова інтернаціоналізації вищої освіти: українські історичні практики та виклики сьогодення», в якій здійснено аналіз проблеми автономії як принципу організації діяльності і забезпечення управління університетом. З'ясовано підходи щодо його реалізації в системі національної освіти, узгодження з позицій інтернаціоналізації освітніх процесів, визначення місця системи вищої освіти України у європейському і світовому освітньому просторі. Принцип автономії прискіпливо охороняється сучасним університетом, бо цього вимагає необхідність підтримки академічного статусу, який дозволяє вирощувати науку, виховувати інтелектуальну еліту, формувати духовний потенціал суспільства. На думку автора, автономія залишається основою університетського життя, однак сьогодні її необхідно перевизначити з урахуванням інтернаціоналізації освітніх процесів, інтеграції університету з економікою, ринком праці й програмою розвитку нації в глобалізованому світі.

Проблему «Організаційна й академічна автономія Харківського Імператорського університету (1804–1835рр)» розглядає доктор педагогічних наук, доцент Полтавського НПУ імені В.Г. Короленка Володимир Мокляк. У дослідженні показано, що впродовж означеного періоду динаміка процесу автономізації університету характеризується зниженням самостійності. Доведено, що протягом 1804–1814 рр. для закладу характерний високий рівень кадрової (призначення й звільнення викладачів і чиновників, підготовка професорів), управлінської та просвітницької (відкриття шкіл, пошук учителів, написання підручників, залучення місцевих коштів на освітні потреби), викладацької (вільний вибір викладачами джерел для підготовки до занять, високий рівень академічних свобод), видавничої (вихід друком у власній типографії друкованих праць) і студентської автономії. Охарактеризовано рівень організаційної й академічної автономії у 1815–1835 рр. Показано роль академічних свобод у розвитку особистості студента.

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики дошкільної і початкової освіти нашої академії Вікторія Павелко вивчає «Становлення і розвиток вітчизняної професійної освіти майбутніх учителів початкової школи». У її статті висвітлюються питання організації й змістового спрямування професійної освіти вчителів початкової школи на території України у складі Російської імперії та в радянський період. Визначаються особливості ступеневої освіти майбутніх учителів початкової ланки: шлях становлення, розвитку; фактори, які обумовлювали його зміни; пропонується періодизація цього процесу, розроблена вітчизняними науковцями. Автор визначає роль відомих діячів минулого у становленні й розвитку

підготовки педагогічних кадрів: Михайла Ломоносова, який запропонував створити спеціальний педагогічний навчальний заклад та розробив й обґрунтував обов'язкові вимоги до практичної діяльності вчителів; Костянтина Ушинського як автора однієї з перших систем підготовки вчителів для народних шкіл, рекомендацій щодо організації діяльності учительської семінарії та змісту підготовки майбутніх учителів народної школи. Описуються окремі аспекти з досвіду діяльності закладів освіти, де відбувалася професійна підготовка вчителів для початкової школи. Аналізуються правові документи й науково-педагогічна література, що ілюструють стан і зміст професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи на різних етапах розвитку суспільства.

Цікаву і специфічну історико-педагогічну проблематику «Концептуально-методологічні засади періодизації історико-педагогічного явища» вирішує доктор педагогічних наук, професор Полтавського НПУ імені В.Г. Короленка Лариса Семеновська. На основі аналізу здобутків класичного й сучасного філософського, психологічного та педагогічного знання вона визначає теоретико-методологічні основи обґрунтування періодизації історико-педагогічного явища, характеризує загальнонаукові, педагогічні та історико-педагогічні підходи, розкриває їх значення для забезпечення нарративного характеру дослідження, єдності й наступності історико-педагогічного процесу.

Аналіз комплексу теоретичних проблем розділу «Вища школа» розпочинає аспірантка нашої академії Оксана Галан у статті «Студентоцентризм як системоутворювальний принцип підготовки майбутніх соціальних працівників у контексті сучасних освітніх викликів». Молода дослідниця розглядає суть та особливості студентоцентрованого підходу як системоутворювального принципу організації освітнього процесу майбутніх соціальних працівників в умовах сучасних освітніх реалій. У статті окреслено можливості використання мережевих технологій в організації навчання за цим підходом. Подано погляди науковців щодо впливу мережевої освіти на підготовку студентів спеціальності «Соціальна робота» до професійної діяльності. Особливу увагу приділено SMART-освіті, основу якої становить інтерактивне освітнє середовище із залученням інформаційних ресурсів з усього світу. Водночас вказано, що означена модель освіти передбачає організацію процесів індивідуального навчання студентів. Представлено результати емпіричного дослідження з виявлення ставлення майбутніх соціальних працівників до впровадження студентоцентрованої мережевої освіти.

«Моделювання процесу професійного розвитку майбутнього вчителя трудового навчання і технологій засобами самостійної роботи» характеризує молодий науковець нашої академії Ірина Цісарук. У її дослідженні розкривається зміст структурно-функціональної моделі професійного розвитку майбутнього вчителя трудового навчання та технологій. Для наочного представлення конкретних цілей, шляхів та результатів професійного розвитку майбутніх учителів трудового навчання та технологій у процесі самостійної роботи було використано метод моделювання, що заснований на принципі аналогії та забезпечує можливість вивчення реального об'єкта не безпосередньо, а через розгляд подібного йому доступного об'єкта, тобто його моделі. Розкривається метод експериментального дослідження «педагогічне моделювання» як початковий етап проєктування процесу, який передбачає створення умов для досягнення поставленої мети, визначення етапів та компонентів даного процесу, розробку стратегій, форм, методів, засобів, технологій професійного розвитку. Також

визначені та теоретично обґрунтовані педагогічні умови забезпечення успішності й ефективності досліджуваного феномена, які поєднували безперервність, ефективність і надійність протікання означеного процесу.

Актуальну проблематику «Гуманізація та гуманітаризація світу в контексті демократизації» розробляє доцент НПУ імені М.П. Драгоманова Іван Силадій, стверджуючи, що ідея гуманізації і гуманітаризації освіти має давнє коріння, хоч її дійсна реалізація виявилася можливою лише в умовах демократизації суспільних процесів. Адже справжня гуманізація передбачає не тільки прагнення до людяності, а й упровадження гуманістичних засад у соціальні відносини. Проте розвиток гуманістичної традиції в освіті в контексті її демократизації сьогодні пов'язується переважно з подоланням технократизму як способу мислення і діяльності. Тому в навчальних закладах України особлива увага звертається на необхідність поглиблення гуманітаризації інженерно-технічної та природничо-наукової освіти. Але гуманізація освіти також передбачає орієнтацію навчально-виховного процесу на суб'єкт-суб'єктні відносини, в яких формуються найкращі демократичні якості тих, хто навчається: їх прагнення свободи, активна життєва позиція, ініціативність, готовність до колективної інтелектуальної діяльності. Гуманістична спрямованість освіти змінює традиційне уявлення про таку її мету, як узвичаєне формування системи знань, умінь і навичок. Отже, гуманізація та гуманітаризація освіти в контексті її демократизації передбачає реалізацію людиновимірного навчання.

Статтю «Формування міжпредметних зв'язків засобами інформаційно-комунікативних технологій у процесі підготовки майбутніх педагогів професійного навчання», яку підготувала творча група науковців нашої академії, розпочинається розділ «Теорія навчання і виховання». Над цією темою працювали кандидати технічних наук, доценти Надія Бабій, Іванна Саланда, старший викладач Ростислав Гарматюк і кандидат педагогічних наук, доцент кафедри Віталій Цісарук. Вони дали характеристику основних методів застосування інформаційно-комунікативних технологій, їх ролі у формуванні міжпредметних зв'язків у процесі підготовки педагогів професійного навчання здобувачів освіти спеціальності «Деревообробка», основних підходів до вивчення ІКТ у системі професійної педагогічної підготовки.

У статті проаналізовані науково-методичні джерела дослідження різних аспектів використання інформаційних технологій і засобів навчання з проблем педагогічної і професійної освіти. Праці більшості науковців проводились у спрямуванні застосування ІКТ під час вивчення окремих освітніх компонентів. Визначено структуру і зміст системи вивчення засобів ІКТ в дисциплінах «Інформаційні технології та засоби навчання», «Нарисна геометрія, креслення», «Основи систем автоматизованого проєктування виробів з деревини». На основі власного досвіду запропоновано методику реалізації міжпредметних зв'язків при виборі тематики завдань для лабораторних і графічних робіт із зазначених освітніх компонентів. Розкрито методику планування лабораторних робіт, котрий передбачає накреслення виробів засобами ІКТ для подальшої їх реалізації в матеріалі у межах двох і більше дисциплін. Подано приклад виконання цього завдання з розроблення проєкту меблевого виробу (підставка під прапори) і виготовлення його в матеріалі у міждисциплінарному зв'язку «Основи САПР виробів з деревини» і «Технологія меблевого виробництва». Встановлено, що такий підхід забезпечує поєднання теорії і практики, значну економію часу та інтенсифікацію навчального процесу і покращує його якість.